

Ekklesia Breda 19 mei 2018

Pinksteren – gelezen: delen uit Genesis 1; handelingen 2 en Johannes 21

Toespraak Franck Ploum

1.

Pinksteren – feest van Geestkracht en levensvuur. Feest van onstuitbaar nieuw begin.

Nieuw begin van wat? Nieuw begin waartoe?

In Indonesië waren afgelopen week aanslagen op drie christelijke kerken. Er was geen enkel religieus motief, maar na een gevangenisopstand waarbij enkele extreme strijders gedood werden, wilde men zich wreken. Politiebureau's waren te goed beveiligd, dus dan maar kerken. Daar kun je zo binnenlopen. Een heel gezin, omgord met bommen. Moeder met twee kleine meisjes de ene kerk in, vader met zoon de andere, kinderen drukken af en hup daar gaan ze met vele anderen, zo vertelt een ooggetuige. Is dat Geestkracht? Het vuur van Pinksteren?

Een 17 jarige jongen die in Texas een school binnenloopt en iedereen neerschiet, maar zijn vrienden spaart. Is dat geestkracht? Of president Trump die dan roept dat er in Parijs helemaal niet zo veel doden hadden hoeven vallen tijdens aanslagen als ze niet zo'n strenge wapenwet hadden gehad? Is dat Geestkracht? Vuur van nieuw begin?

2.

Verhalen van nieuw begin omlijsten het Pinksterfeest. Beginselverhalen. Het begint allemaal bij het vrouwelijke Hebreeuwse woord dat wij meestal met 'geest' vertalen: roe'ach. De eerste betekenis van dit woord is echter niet geest, maar 'adem' en de tweede betekenis is 'wind'. Roe'ach, 'Ademtocht' dus, Gods adem over de oervloed, in beginsel.

In beginsel? Niet in den beginne? Ja dat kan ook. Maar dan wel nieuw begin, niet begin uit het niets. Beginsel laat scherper doorklinken waar het om gaat: het is een beginsel, een uitgangspunt, een principiekwestie. Pinksteren heeft dus te maken met een principieel uitgangspunt, namelijk dat er uit chaos en leegte, uit oorlog en geweld, uit macht en kracht, iets nieuw kan ontstaan: levenskracht, leeftocht om gerechtigheid. Steeds opnieuw: uit de ballingschap, na de dood van Jezus, na de vernietiging van Jeruzalem en tempel in het jaar zeventig. Bij alle drie ingrijpende en vernietigende gebeurtenissen, ontstaan er verhalen van Geestkracht en nieuw begin: Pinksterverhalen. Ingrijpende gebeurtenissen die vernietigend zijn vragen ingrijpende woorden die daar iets tegenover zetten: doe recht, heb lief, wees naaste.

3.

Het Pinksterverhaal van Johannes speelt zich af op dag EEN. Dat wil zeggen: We zijn nog steeds op *de eerste dag* oftewel de dag van de opstanding. Behalve de ontdekking van een leeg graf en de ontmoeting tussen Maria Magdalena en de verrezen Jezus laat de evangelist Johannes nog veel meer gebeuren op 'die eerste dag van de week'. Er is nog een soort van wedren tussen enkele leerlingen om als eerste bij het graf te komen en als eerste binnen te mogen gaan. En dan volgt ook nog de scene van die leerlingen achter slot en grendel die in angst en beven bijeen zijn.

Vaak horen of lezen we 'op de eerste dag' maar zo schrijft Johannes het niet. Dag EEN is kennelijk niet zo maar een dag in de rij van velen, maar een heel bijzondere dag: dag van nieuw begin, nieuwe toekomst, nieuwe schepping. Dag ÉÉN rijmt op dat eerste verhaal uit Genesis: over de schepping. Ook daar staat in het Hebreeuws niet 'het werd avond en morgen, dat was de eerste dag' maar daar staat 'het werd avond en morgen, dag ÉÉN'. Johannes rijmt niet alleen zijn proloog 'In beginsel het woord' op het scheppingsverhaal, maar ook de verrijzenis kan alleen verstaan worden in het licht van de nieuwe schepping. Een nieuw begin dat niet gegeven kan worden door welke wereldmacht dan

ook, een vrede die niet opgelegd kan worden door een westerse coalitie of door de PAX Romana. Een vrede die alleen voor mij en mijn vrienden bestemd is en anderen de dood injaagt, een vrede die gewapend verdedigd moet worden, dat is geen vrede.

Dag EEN kondigt een werkelijk ongekend nieuw begin aan: tijd van nieuwe verhoudingen, basis voor een nieuwe wereld, Gods wereld. Dit is de dag die als nieuwe norm gehanteerd kan worden, *zoals op dag EEN van de schepping licht en duisternis gescheiden werden en tot norm werd voor alles wat daarna komt, zo normeert dag EEN van deze sabbatweek het hele leven van de leerlingen van Jezus.* (Egbert Rooze – *De messias en de macht van Rome.*, 298)

4.

Voor de evangelist Lukas valt het Pinksterfeest, dat hij beschrijft in het boek Handelingen – zijn Lukas deel 2 - Lukas, samen met een ander feest, namelijk het feest van de gave van de Thora. Dat vieren de joden op de vijftigste dag na Pesach. Vijftig dagen nadat de bevrijding, de uittocht is gevierd, is het Sjavoë'ot en Pinksteren voor Lukas: De Geest van Pinksteren is de Geest van de Thora. Zij (Roe'ach - vrouwelijk) overstijgt alle religieuze, nationale en taalgrenzen, zij brengt een beweging op gang die alle mensen wil bewegen. Helemaal mooi is dat deze week ook de Ramadan (da=e maand waarin de Koran als richtsnoer werd gezonden) begon, nu vieren alle drie de godsdiensten van het boek in dezelfde periode. Alle drie de stromingen uit het boek zoeken naar de weg richting een menselijke samenleving, een goed samenleven met elkaar.

De kracht van de Geest is een verbindende kracht, die mensen wereldwijd op elkaar wil betrekken en bij elkaar wil brengen. Zo'n wereldwijd verbonden leven vraagt het opzetten van een andere bril. We moeten tot ons door laten dringen en gaan inzien dat we in ieder mens God kunnen herkennen en mogen ontmoeten. Bij mensen die we goed kennen en van wie we houden, is dat niet zo moeilijk. Lastiger wordt het wanneer we in contact komen met vreemden.

Gods Geest haalt ons uit onze schuilkelders van vooroordelen en meningen en stuurt ons naar buiten. Want wie de deuren gesloten houdt, sluit niet alleen zichzelf af, maar is vooral bezig anderen buiten te sluiten, in hokjes te plaatsen en daarmee kansen te ontnemen om volwaardig te participeren aan het leven en aan de samenleving. Dat rammelt aan de fundamenten van onze kijk op anderen, omdat het bonkt op de muren van onze vooroordelen, klopt op de deuren die we dicht willen houden om de ander niet te hoeven zien.

De kracht van de Geest wil verbinden, aan het werk zetten, van geloven een werkwoord maken. Het kost immers moeite om met elkaar een samenleving op te bouwen, het vraagt inzet om de ander te leren kennen. Het is makkelijker om iemand buiten te sluiten, dan je hart te openen voor de ander. En toch, zo leert ons de Schrift, is dat de enige weg naar een menswaardige en vreedzame samenleving. Alleen wanneer iedereen mee kan en mag doen, wanneer iedereen gelijke kansen krijgt, is er kans op een bewoonbare aarde voor alles en iedereen.

Heilige Geest een vaag begrip? Eigenlijk niet, het gaat immers over de kracht die mensen warm laat lopen voor het goede en voor wereldwijde solidariteit. Een Goddelijke kracht die mensen bij elkaar brengt en uitsluiting omvormt tot gemeenschap. Laat de Geest maar binnenkomen en we zullen nieuwe mensen worden op een wereld die ruimte geeft aan al wat leeft.

